

Archeologienota

Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing

Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Overzicht maatregelen.....	2
3	Gemotiveerd advies.....	3
3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	3
3.2	Waardering archeologische vindplaatsen	3
3.3	Impactbepaling	3
3.4	Bepalingen van de maatregelen	4
3.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	4
3.4.2	Volledigheid van het vooronderzoek.....	4
3.4.3	Keuze verder vooronderzoek	5
4	Programma van Maatregelen	6
4.1	Administratieve gegevens advieszone.....	6
4.2	Onderzoeksopdracht	6
4.2.1	Afbakening onderzoeksterrein	6
4.2.2	Onderzoeksdoelstellingen.....	7
4.2.3	Onderzoeksvragen	7
4.3	Maatregelen proefsleuvenonderzoek	8
4.3.1	Methoden en technieken.....	8
4.3.2	Eventuele afwijkende methodiek.....	9
4.4	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.....	10
4.5	Potentieel vervolgtraject na archeologisch vooronderzoek.....	11
5	Lijsten.....	12
5.1	Plannenlijst.....	12
5.2	Tabellenlijst	12
6	Bibliografie	13

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing
Ligging	Remparden 36, Oudenaarde, Oost-Vlaanderen
Kadaster	Oudenaarde, Afdeling 1, Sectie C, 368/2H60 en 368/2E632 (part)
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0570
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek 2022F195
Bewaarplaats archief	BAAC Vlaanderen bvba

Actoren

Auteur	Thomas Pieters, Christine Swaelens & Margot Vander Cruyssen
Betrokken actoren	Thomas Pieters, Christine Swaelens & Margot Vander Cruyssen
Betrokken derden	nvt

Plangebied

Oppervlakte plangebied	Ca. 4.300 m ²
Oppervlakte advieszone	Ca. 4.000 m ²
Kartering gewestplan	0100 – woongebied

2 Overzicht maatregelen

Advies	Oppervlak / aantal	Tijdstip	Voorwaarde
Proefsleuven/-putten	Ca. 12,5% van ca. 4.000 m ²	Na beschikbaar worden terrein	Afbraak van parkeerterrein en bestaande bebouwing tot op gelijkvloers niveau

3 Gemotiveerd advies

3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

De ligging nabij de Schelde maakt het plangebied een aantrekkelijke zone voor prehistorische en historische aanwezigheid. Echter, zal de aanleg van de middeleeuwse verdediging van Oudenaarde het bodemprofiel danig verstoord hebben dat sporen van deze aanwezigheid naar alle waarschijnlijkheid niet meer aanwezig zullen zijn.

Op de 16de-eeuwse kaart van Jacob van Deventer is het plangebied te situeren op de rand van de verdedigingsmuur en de gracht rond Oudenaarde. Deze verdedigingswerken kenden een bewogen geschiedenis en culmineerden in de 17de-eeuwse omwalling tot de uitbouw van een Vaubanvesting. Naar het einde van de 18de eeuw werden deze (gedeeltelijk) afgebroken onder het bewind van Jozef II. Tijdens de Hollandse heerschappij in de vroege 19de eeuw werd de stad terug versterkt, maar deze vestingswerken waren maar een kort leven beschoren. De stadsvesten werden medio 19de eeuw afgebroken en na deze periode werd het herwonnen terrein langzaamaan geurbaniseerd.

Voor de eerste helft van de 20ste lijkt het terrein weinig aangeroerd te zijn en hoofdzakelijk als bosgrond in gebruik geweest te zijn. Vanaf het midden van deze eeuw werd enkele gebouwen opgericht binnen het plangebied, aan de aangelegde Remparden, en vanaf 1979 werd het filiaal van Aldi aangelegd. De aangrenzende parking werd in het midden van de 21ste eeuw ontworpen. Tot op heden is het plangebied nagenoeg volledig bebouwd en verhard.

3.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Op basis van het gevoerde onderzoek kan verondersteld worden dat de uitbouw en aanleg van de verdedigingswerken van Oudenaarde de bodemgesteldheid ten zeerste beïnvloed hebben: Met name de aanleg van de laatmiddeleeuwse verdedigingswerken (omwalling en waterweg) en de bouw van de Vaubanvesting en diens afbraak, en de daaropvolgende bouw en afbraak van de 19de-eeuwse vesten.

Vanwege het incorporeren van de middeleeuwse verdedigingswerken in de Vaubanwerken wordt uitgegaan van een eerder hoge verwachting om middeleeuwse restanten terug te vinden.

De verwachting dat restanten van de Vaubanstructuur en de 19de-eeuwse omwalling nog aanwezig zijn is hoog, hoewel het hier waarschijnlijk om restanten van de afbraakwerken en daaropvolgende nivelleringswerken zal gaan.

3.3 Impactbepaling

- De parkeergarage zal een oppervlakte van ongeveer 2.900 m² beslaan. Hiervoor is een diepteverstoring van 2,55 m -mv voorzien. Hieronder zullen rioleringen, water- en septische putten worden aangelegd.
- Het gebouw wordt verankerd door middel van paalfunderingen. Het niveau en de afmetingen van de funderingspalen wordt bepaald na stabiliteitsstudie, maar zullen zeker tot +2,75 m TAW reiken (ongeveer 10 m beneden maaiveld).
- Voor de groenzone met pad ten oosten van het gebouw is een verstoringsdiepte tussen 30 en 50 cm voorzien.

- Ter hoogte van perceel 368/2E63 blijft de aanwezige verharding behouden. Hier zullen geen diepgaande verstoringen plaatsvinden.
- De waterputten in het noordoosten zullen de bodem verstoren tot op een diepte van ca. 3,3 m onder het niveau van de parkeergarage (+ 8,7 m TAW). De septische putten in het zuidwesten reiken tot + 10,2 m en + 9,8 m TAW en zullen dus lokaal tot 2,66 m onder huidig maaiveldniveau (vastgesteld op + 12,46 m TAW) reiken. De septische put onder de parkeergarage wordt geplaatst op + 8,25 m TAW, ca. 4 m onder huidig maaiveld.

3.4 Bepalingen van de maatregelen

3.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Op basis van de archeologische verwachting biedt het plangebied een zeker potentieel op kennisvermeerdering, specifiek aangaande de opeenvolgende verdedigingswerken van de stad. Meer bepaald gaat het hier om de laatmiddeleeuwse, de 17de-eeuwse en de 19de-eeuwse stadsomwalling.

3.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹ is verder vooronderzoek aangewezen.

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

3.4.3 Keuze verder vooronderzoek

Tabel 1: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	JA	NEE	NEE	DIT IS EEN ERG DURE PROCEDURE DIE NIET DE VOLLEDIGE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING KAN STAVEN
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	NIET MOGELIJK VANWEGE AANWEZIGE VERHARDING EN BEBOUWING
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	ZAL ONDUIDELIJKE INFORMATIE OPLEVEREN VANWEGE DE GESCHIEDENIS VAN HET TERREIN
VERKENNEND/ WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	NEE	JA	NEE	NIET NUTTIG VANWEGE TE VERWACHTEN BODEMTOESTAND
PROEFPUTTEN- ONDERZOEK STEENTIJD	JA	NEE	JA	NEE	NIET NUTTIG VANWEGE TE VERWACHTEN BODEMTOESTAND
PROEFSLEUVEN/ PROEFPUTTEN ONDERZOEK	JA	JA	JA	JA	MEEST EFFICIËNTE METHODE OM EEN CORRECTE INSCHATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH POTENTIEEL TE MAKEN. HIERMEE KAN DE (BEWARINGS)TOESTAND VAN DE FORTIFICATIES GOED INGESCHAT WORDEN

In eerste instantie zal een proefsleuven onderzoek meer duidelijkheid moeten brengen over de aanwezigheid en bewaringstoestand van elementen van de stadsversterkingen.

Pas na dit onderzoek kan verder gereflecteerd worden over archeologische handelingen in het terrein.

4 Programma van Maatregelen

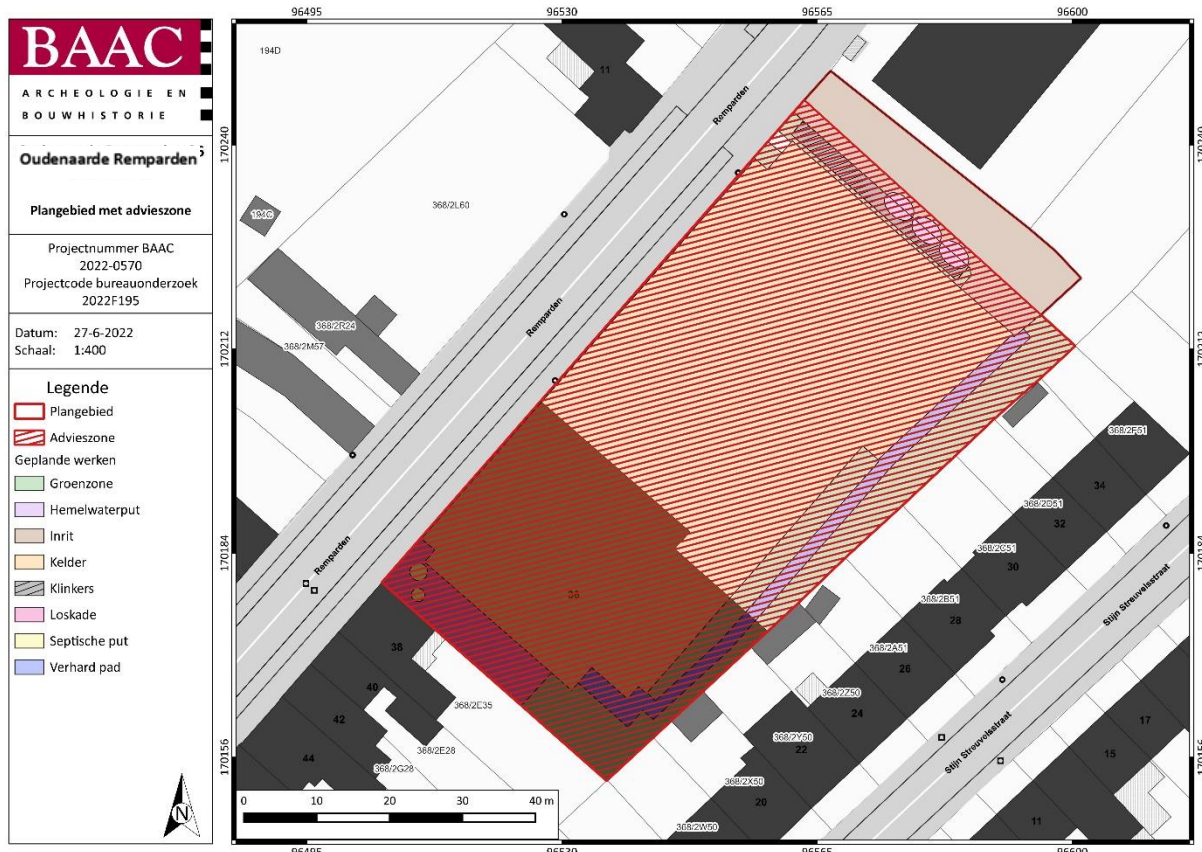
4.1 Administratieve gegevens advieszone

Naam site	Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing		
Ligging	Remparden 36, Oudenaarde, Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Oudenaarde, Afdeling 1, Sectie C, 368/2H60		
Coördinaten	Noordwest:	x: 96505,296	y: 170246,172
	Noordoost:	x: 96600,412	y: 170246,172
	Zuidwest:	x: 96505,296	y: 170152,775
	Zuidoost:	x: 96600,412	y: 170152,775
Oppervlakte advieszone	Ca. 4.000 m ²		

4.2 Onderzoeksopdracht

4.2.1 Afbakening onderzoeksterrein

Vanwege de diepe en grootschalige verstoring van de geplande werken wordt voor het volledige terrein verder onderzoek aanbevolen.

Plan 1 Plangebied met advieszone vervolgonderzoek op GRB-basiskaart² (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

² AGIV 2022

4.2.2 Onderzoeksdoelstellingen

De doelstellingen van het verder vooronderzoek zijn dezelfde als de algemene doelstellingen van het vooronderzoek, zijnde het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken.

4.2.3 Onderzoeksvragen

Bodem en paleolandschap

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
 - o Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Specifieke vragen

- In welke mate hebben de 19de-eeuwse afbraakwerken van de stadsvesten het bodemarchief beïnvloed?
- Zijn er nog sporen aanwezig van de 19de-eeuwse fortificatie?
 - o Zo ja, hoe zijn ze verbonden met elkaar?
 - o Hoe zijn ze verbonden met de voorgaande versterkingen?
- Zijn er nog sporen aanwezig van de Vaubanvesting?
 - o Zo ja, hoe zijn ze verbonden met elkaar?
 - o Hoe zijn ze verbonden met de voorgaande en daaropvolgende versterkingen?
- Zijn er nog sporen aanwezig van de middeleeuwse fortificatie?
 - o Zo ja, hoe zijn ze verbonden met elkaar?
 - o Hoe zijn ze verbonden met de daaropvolgende versterkingen?

4.3 Maatregelen proefsleuvenonderzoek

4.3.1 Methoden en technieken

Algemene bepalingen

Voor de algemene bepalingen aangaande de uitvoering van proefsleuvenonderzoek wordt verwezen naar de relevante hoofdstukken in de Code van Goede Praktijk.

Specifieke methodologie

Inplanting proefsleuven

De methode van parallelle proefsleuven wordt gebruikt. Over het terrein worden drie parallelle proefsleuven van ca. **4 m breed** aangelegd. De sleuven worden met een ruime breedte voorgeschreven, zodat een veiligheidsbuffer kan worden voorzien wanneer beslist wordt om dieper dan 1,25 m te graven. De precieze locatie van bijkomende kijkvensters bij deze proefsleuven is vrij te bepalen op basis van het aangetroffen sporenbestand.

Voorgaande archeologienota met ID 16703³ werd in akte genomen met volgende voorwaarden:

“Eventuele restanten van de middeleeuwse stadsmuur worden verwacht in de contactzone tussen het openbaar domein Remparden en de noordwestelijke perceelsgrens van het projectgebied. Daarom is het van belang dat de sleuven worden aangelegd zo dicht mogelijk tegen deze perceelsgrens.

Daar waar om veiligheidsredenen de natuurlijke ondergrond in haar stratigrafisch primaire positie niet bereikt kan worden vult de erkende archeoloog het proefsleuvenonderzoek aan met boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond. Op deze manier brengt de erkende archeoloog de volledige stratigrafie in kaart.”

De proefsleuven zijn bijgevolg tot tegen de noordwestelijke projectgrens gesitueerd. Ook de tweede voorwaarde betreffende het bereiken van de natuurlijke ondergrond dient toegepast te worden.

Oppervlakte en dekkingsgraad onderzoek

Er wordt 120 lopende meter proefsleuven ingepland, goed voor 482 m² onderzochte oppervlakte. Het totale terrein is ca. 4.000 m² groot. Op deze manier wordt met de proefsleuven 12% van het terrein onderzocht.

Selectie vondsten

Alle vondsten die tijdens de aanleg van de proefsleuven en het opschaven, couperen en afwerken van de sporen worden aangetroffen, worden verzameld en geregistreerd. Bij relevante archeologische sporen of bodemeenheden wordt daarenboven actief op zoek gegaan naar vondsten. Enkel in sporen met een duidelijk recente ouderdom worden niet alle vondsten systematisch ingezameld.

Staalname

Er worden in regel geen stalen genomen tijdens het onderzoek. Enkel gevoelige en relevante archeologische sporen of bodemeenheden worden indien gewest bemonsterd. Deze bemonstering

³ PIETERS & SWAELENS 2020

4.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Mochten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

4.5 Potentieel vervolgtraject na archeologisch vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek zijn diverse vervolgstappen mogelijk:

- Vrijgave

Wanneer het archeologisch potentieel van het terrein volledig behaald werd, kan een vrijgave geadviseerd worden. Er is in dit geval in het kader van de geplande werken geen bijkomende kenniswinst te behalen door middel van verder onderzoek.

- Opgraving

Wanneer nog kennisvermeerdering mogelijk is na het reeds uitgevoerde vooronderzoek, is verder onderzoek nuttig. De vastgestelde archeologisch waardevolle zones van het plangebied zullen geadviseerd worden voor opgraving, wanneer deze verstoord zullen worden bij de uitvoering van de geplande werken. De rapportage hiervan en het natuurwetenschappelijk onderzoek na afloop van de opgraving maakt deel uit van het archeologisch traject.

- Behoud in situ

Behoud in situ kan plaatsvinden wanneer de geplande werken de aanwezige waardevolle archeologisch resten niet bedreigen of in zulke mate kunnen aangepast worden, zodanig dat dit behoud kan gegarandeerd worden. Het advies voor behoud in situ omvat een duidelijke beschrijving van de maatregelen die hiervoor noodzakelijk zijn.

- Een combinatie van voorgaande opties

Het plangebied kan opgedeeld worden in zones, waarbinnen verschillende van bovenstaande adviezen van toepassing zijn. De opdeling wordt in het eindadvies duidelijk opgemaakt en in kaart gebracht en een programma van maatregelen voor elk van deze zones wordt opgesteld.

De keuze van het vervolgtraject wordt op basis van al het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek gemaakt, beschreven en gemotiveerd in de nota, die in akte genomen dient te worden. Verder onderzoek in de vorm van een opgraving kan pas uitgevoerd worden, wanneer de vergunning voor de geplande werken verleend werd en na het uitvoeren van de melding aanvang onderzoek door de erkende archeoloog.

5 Lijsten

5.1 Plannenlijst

Plan 1 Plangebied met advieszone vervolgonderzoek op GRB-basiskaart (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	6
Plan 2: Inplanting proefsleuven (digitaal, 1:1, 27.06.2022).	9

5.2 Tabellenlijst

Tabel 1: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	5
---	---

6 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at:
https://www.onroerendergoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.

AGIV, 2022. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

PIETERS, T. & SWAELENS, C., 2020. *Archeologienota Oudenaarde Remparden 36. BAAC Vlaanderen rapport Nr. 1593.*, Bassevelde. Available at:
<https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/16703>.